

v letech padesátých a šedesátých — vzniká řada teoreticky znamenitě fundovaných metodologických studií, tak zejména syntetická stať *Srovnávací metoda v literární vědě* (Slovenské štúdie II, Bratislava 1959), jedna z nejlepších prací tohoto druhu v odborné komparatistické literatuře vůbec, kde autor v koncise formě podal souhrnnou historii literárněvědného srovnávacího studia, jeho hlavních zásad i současné problematiky. Jedním ze základních problémů literární teoretických zabývá se Wollman také ve stati *Jednota obsahu a formy a umělecká struktura v srovnávacím bádání slovesné* (Sborník prací filosofické fakulty v Brně, 1958) i v stručném nárysu problematiky *Protikladná jednota obsahu a formy v slovesném tvaru* (Slovesná věda, 1950). K metodologii historickosrovnávacího studia jsou zaměřeny i oba hlavní Wollmanovy referáty pro mezinárodní sjezdy slavistů v Moskvě (1958) a v Sofii (1963). Metodologické hledisko převládá i v polemicky vyhocených recenzích (vlastně samostatných studiích) jednotlivých slavistických literárněvědných monografií (např. *Slované v Evropě* o knize rakouského slavisty Josefa Matla *Europa und die Slaven*), a také v hodnotících souhrnných referátech o sjezdových jednáních (např. *Metodika srovnávací literární vědy slovanské na IV. mezinárodním sjezdu slavistů*; „Srovnaná literatura“ na IV. mezinárodním sjezdu slavistů v Moskvě 1958; *Další prpracování srovnávacích postupů* apod.). Zde navázal Wollman na dobrou tradici podobných svých souhrnných referátů z počátku let padesátých, v nichž seznamoval českou vědeckou veřejnost s výsledky významných literárněvědných diskusí (např. *Polemika o srovnávací metodu v literární vědě*, 1953; *Sovětská věda o lidové tvorbě na nových cestách*, 1955). Také některé nedávné práce Wollmanovy jsou věnovány této záslužné recenzní činnosti (srov. např. *Sovětská polemika o strukturnost v literární vědě*, *Slavia* 1967).

Wollmanovy metodologické a literární teoretické stati z posledních let, zejména *Krize komparatistiky a obnova srovnávacího bádání ve vědě slovesné* (*Slavica Slovaca* 1966) a *Typologičnost v srovnávací literární vědě* (*Slavia* 1967), dosvědčují, že Wollman, který v období svého vzácného životního jubilea dosáhl vrcholu tvůrčích sil, pronikl do této nesnadné problematiky jako málokdo jiný.

Jiří Krystýnek

VĚDECKÁ KONFERENCE PADESÁT LET SOVĚTSKÉ LITERATURY

Katedra ruské a sovětské literatury filosofické fakulty University J. E. Purkyně v Brně ve spolupráci s brněnskou pobočkou Literárněvědné společnosti při ČSAV pořádala 6. prosince 1967 jednodenní vědeckou konferenci *Padesát let sovětské literatury*. Problematika konference byla zaměřena k otázkám literárních druhů, zejména prozaických a dramatických.

K těmto problémům směřovala většina referátů dopoledního i odpoledního zasedání. Referát na téma *Evoluce ruského románu 20. století* přednesl doc. Jaroslav Burian (Brno). Prof. Radegast Parolek (Praha) se zaměřil na zkoumání typologické charakteristiky Maxima Gorkého. Doc. Antonín Václavík (Olomouc) vystoupil s referátem K vývoji sovětské novely, v němž věnoval hlavní pozornost tvorbě I. Babela. Doc. Miroslav Mikulášek (Brno) provedl binární srovnání historicko-typologické na velkou časovou vzdálenost v referátě *Divadlo revoluce* (V. V. Majakovskij — P. S. Maréchal).

S ústředním tématem průzkumu literárních druhů souvisely také důležité dílčí teoretické úkoly, které řešily referáty doc. Miroslava Zahrádky (Olomouc) a doc. Olega Susa (Brno). Doc. Miroslav Zahrádka se zabýval vznikem literárních šablon ve válečné ruské próze 19. století — místo původně ohlášeného tématu *Cyklické formy u Maxima Gorkého*. Oleg Susa podrobil srovnávací analýze některá umělecko-teoretická východiska levé avantgardy (Umění a věc. Teorie „reismu“ v levé avantgardě německé, české a sovětské.).

Jak dosvědčily referáty i diskuse, je dnes nejpřínosnější pro zkoumání problematiky literárních druhů historickotypologická metoda. Ta ovšem nemůže plně prokázat svou prospěšnost bez předchozího strukturálního rozboru. Radegast Parolek zdůraznil, že,

nehledě na nepřetržitou spojitost se životní zkušeností, formoval se Gorkij typologicky v prvním období v souhlasu s literárním vývojem jako novoromantik. (Poté tihla jeho tvorba k sociálně-analytickému typu a již před Říjnem k typu sociálně-syntetickému.) Próza M. Gorkého téměř nezná neutrálních poloh, zejména v prvním období. Rada momentů má však u spisovatele (např. „nietzscheovské“ motivy) jiné kontextuální začlenění a vyznění než u novoromantiků. A. Václavíkovi podařilo se vyhmátnout spojitost tvaru Babelovy novely s novelou světovou a tradicemi ruské novelistické klasiky.

Konference přinesla nejen výsledky v nových pohledech překonavajících zastaralé konstrukce, nýbrž i podněty, které svědčí o živém vnitřním vývoji české rusistiky.

Jaroslav Burlan

K DÍLU GIORGIA NURIGIANIHO

Dnes již 75letý profesor Giorgio Nurigiani, ač původem Ital, žijící v Římě, patří stejně kulturním dějinám italským jako bulharským. Celých třicet let působil v Bulharsku jako profesor italštiny. Jeho zájem však přerostl učitelské povolání a rozšířil se na literaturu, dějiny i politiku. Jeho rozsáhlé literární dílo (kromě dramát), čítá několik set titulů knih, studií, článků, slovníků a učebnic, více než půldruha tisíce recenzí, uveřejňovaných v italském, ruském, rumunském, řeckém, bulharském, ba i českém tisku a zasahuje do mnoha vědních oborů — do dějin italské, bulharské, ruské a jiných evropských literatur, jazykovědy, filosofie (např. psal o Croceově filosofii), historie balkánských národů, politiky i divadla. Člověk mnohostranných zájmů a ohromné invence, který hlavně v meziválečném období vykonal mnoho pro poznání bulharské literatury v Itálii a naopak.

Nurigiani vydal před třemi lety (1965) v Římě první svazek medailónků, portrétů a vzpomínek na osobnosti, které sám osobně poznal. Zahrnul do něho vyprávění o 19 svých přátelích. Píše v něm o papeži Janu XXIII., o B. Croceovi, M. Gorkém, E. M. Remarqueovi, Ivanu Vazovovi, St. Zweigovi, o sovětském diplomatu F. F. Raskolnikovovi, který v roce 1938 otevřeně protestoval proti represáliím v SSSR, a o mnoha jiných.

Druhý svazek vyšel o rok později (1966) a najdeme v něm 23 jména evropské kultury a politiky, mezi nimi např. vzpomínky na Němiroviče-Dančenka, povídání o zakladateli italského futurismu F. T. Marinetti, Ivanu Michailovovi i Paulu Valérym, Luigiho Salviniho a mnoha dalších, většinou italských kulturních osobnostech.

Třetí svazek (*Visti e conosciuti*), který vyšel r. 1967 (vydavatelství Idea, Řím), obsahuje portréty a medailónky bulharských, italských, ruských a makedonských literárních, uměleckých a jiných tvůrců. Najdeme tu i velmi pěknou životopisnou črtu o českém profesoru Josefu Pátovi, unučení z války fašisty. Není vyloučeno, že vzájemná korespondence těchto dvou dlouholetých a blízkých přátel by mohla leccos říci o posledních měsících života českého vlastence.

Z bulharských literárních pracovníků čteme tu výstižný medailónek o Elisavetě Bagranovové, doprovázený ukázkami z její básnické tvorby. S velkým uznáním píše Nurigiani o světově proslulém operním pěvci Borisu Christovovi, o básníku Kirilu Christovovi (žil dlouho také v Praze), o Michailu Kremenovi, sochaři Asenu Pejkovovi, obšírně píše Nurigiani o osobnosti a díle Penča Slavejkova a Konstantina Veličkova — (zvláště upozorňuje na jeho vztah k Dantovi).

Italské veřejnosti tu Nurigiani poprvé představil i dva makedonské tvůrce — významného kritika Dimitra Mitreva a básníka Ante Popovského (v r. 1966 vydal Nurigiani knihu o dějinách a kultuře Makedonie *La Macedonia ieri e oggi* a v roce 1967 první italsko-makedonský slovník).

Osobnosti, o nichž Nurigiani píše, jsou seřazeny abecedně a u každé z nich je fotografie. Vzpomínky Nurigianiho jsou cenné jako materiál k ucelenějšímu poznání díla a tvůrců mnoha evropských zemí, s nimiž přišel autor do styku.

Ivan Dorovský